

Regin Dahl 80 ár í dag

- Regin er sannur málmeistari, hann skrivar sjáldsama væl og hevur eitt eyðkent gott føroyskt mál. Tað týðningarmesta er, at hann hevur eggjað øðrum til at skriva burtur úr skugganum av J. H. O. Djurhuus, sigur Carl Jóhan Jensen, rithøvundur, um skaldið og tónlistamannin Regin Dahl, sum verður áttati í dag

TURID KJØLBRO

Í dag verður Regin Dahl, skald og tónasmiður, 80 ár. Regin var borin í heim í Sandágerði í 1918, sonur Jákup Dahl, próst, og Mariu, ið var dóttir gitna tónleikaleraran, Bakar Hansen.

Regin hevur búið nærum alla sína ævi í Danmark. Eftir lokna skúlagongd í Føroyum fór hann á Sorø Akademi á ganga, harðani tók hann studentsprógvi í 1937. Einasta árið síðani hann hevur búið í Føroyum var í 1937. Leiðin gekk aftur til Danmarkar, har hann fór undir at lesa fagrar bókmentir og norrønt.

Í 1947 tók hann við ráðgevarastarvi á bókaforlagnum, ið seinni fekk navnið Gyldendahl, og til fyrst í áttátíðarunum starvaðist hann sum handritametari og ráðgevi har.

Regin Dahl er eitt av høvudsönnvunum, ið mynda fyrátíðirni á tí lýsiska økinum. Hann breyt so við og við gamlan yrkingarhátt og lyfti formliga og innihaldsliga føroyskan bundnan skaldskap eitt stig fram á

leiðina. Hann var lýrikari burturav hóast hann skrivaði eitt sindur av prosa.

Fyrstu yrkingar hansara vóru ávirkaðar av yrkingum J. H. O. Djurhuus, H. A. Djurhuus og Jóannes bónda, men tá fyrsta savnið kom út í 1937 átti hann sín egnu stíl. Tað var savnið Í útleid, og fyrirbrigdið útleid gongur ígjøgnum allan skaldskapin hann síðani skrivaði.

Málmeistari

Í sambandi við henda stóra føðingardagin skipa forlagið Stíðin og Rithøvundafelagið fyrri hátíðarhaldi í høllini á Lærarskúlanum sunnudagin. Regin er heiðurslimur í Rithøvundafelagnum. Í hesum sambandi fer Carl Jóhan Jensen, rithøvundur, at siga nøkur orð um skaldið Regin Dahl.

- Tað er serliga lívsáskoðan Regins, virðini í fortíðini, ikki bara í føroyskari, men eisini europeiskari fortíð, ið skaldskapur Regins byggir á. Henda burturmista verðin, sum eisini virkar sum grundarlag til at meta samtidina ímóti. Í yrkingum hansara er nógv mentan-

arligt atfinningarsemi, tí er Regin á ein hátt samtíðarkritikari, sigur Carl Jóhan Jensen, rithøvundur.

- Regin er skyldur við ættarliðið av donskum sköldum, ið gjørdur vart við seg í tíðarritinum Heretica, ið kom út frá 1948-1954, høvundar sum Martin A. Hansen til dømis.

Regin hevur havt stóran týðning fyrri føroyskan skaldskap og ikki so fáir yrkingar brúka av hansara orkukeldu.

- Tað kemst av, at Regin er ein sannur málmeistari, hann skrivar sjáldsama væl og hevur eitt eyðkent gott føroyskt mál. Heðin M. Klein haldi eg er ávirkaður av honum og summi siga, at tað er eg eisini. Tað er í ein ávísan mun rætt. Tað týðningarmesta er, at Regin hevur eggjað øðrum til at skriva burtur úr skugganum av J. H. O. Djurhuus.

- Regin umboðar avgjørt nakað nýtt, fekt og sjálvsstøðugt. Yrkingar hansara eru upprunakendar og nýskapandi. Men hann er lítillátur og tað síga ikki minst heitini á yrkingasönnvum hansara til, Tríkirni og

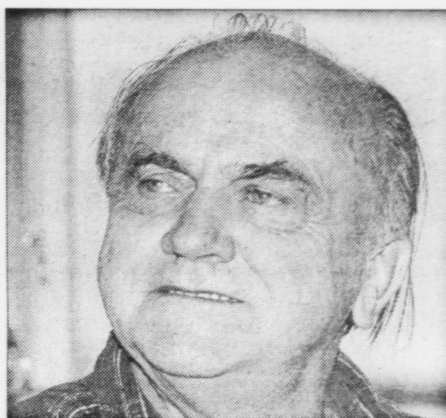
Orðakumlar til dømis.

- Hóast útleidin er tema í skaldskapi hansara, so er tað øðrvísi viðgjørt enn eitt nú í fosturlandsyrkingum. Hann hevur lyft tað upp á annað skaldsligt støði. Hann er als ikki romantiskur í so máta, men hevur ein trúarlígan undirtóna í yrkingunum. Hesin mentunarlígi arvin hann hevur, tann kristni, um undanmenn hansara standa fyrri, eitt nú pápi hansara, próst Dahl, H.A. Djurhuus og Jóannes bónda, leggur hann stóran dent á í skaldskapi sínum, sigur Carl Jóhan Jensen.

Tónleikurin lagaður til orðini

Regin er ikki bert skald, hann er elsti føroyski tónsetarin. Løgin hann hevur gjørt eru sera vøkur, men samstundis krevjandi at syngja, tí tey spenna so vítt.

Í formælunum til Atlantsløg, ið kom út í 1996, sigur Marianne Clausen, sum hevur skrivað 420 lög upp, ið Regin hevur sungði inn á band, at tað hevur henni ongantíð fallið í lut at hoyra so nógv lög frá einum komponisti, sum eru so góð og

Regin Dahl, nýskapandi skald og tónsetari, verður 80 ár í dag.

vøkur, spennandi og skiftandi sum løgini hjá Regini Dahl. Tónleikurin er altíð lagaður til mál, innihald og til ta tíð, yrkingin er frá. Tey spreingja stirvnu og avmarkaðu nótaskipanina, tí Regin kennir seg ikki bundnan av teimum reglum, sum eru galdandi. Hann toyggir tónarnar longri enn vanligt, tí avgerandi er altíð innihaldið í tekstunum og tað sum Regin sjálvur heldur vera tað rætta.

Sum føðingardagsheilsan til Regin kemur fløga út við 20 lögum. Tað eru forløgini Stíðin og Orð & Løg, ið standa fyrri útgávu.

Trý kór heiðra Regini
Sum nevnt verður stórt hátíðarhald fyrri Regini sunnudagin. Tað verður í Lærarskúlanum og byrjar kl. 16. Fyrst syngur Tórshavnar Kamarkór undir leiðslu av Kára Beck. Síðani flytur Carl Jóhan Jensen, rithøvundur fram røðu. Eftir tað syngur Tórshavnar Kamartrio. Berghild Poulsen syngur solo. Síðani hoyra vit Carina Maritima syngja undir leiðslu av Paula í Sandágerði.

Síðst á skránni er enn eitt kór. Tað er Havnarkórið, sum fer at syngja fyrri føðingardagsbarninum undir leiðslu av Ólavi Hátún.

Bókasavnshúsin í Quillingsgarði

Fyrstu ferð, talan er um bókasavn í Føroyum er í 1826. Tað stóra arbeiðið, sum *Det Kongelige nordiske Oldskriftselskab* útiðti við bókaútgávu síni, setti eisini sín spor í Føroyum. Einstakir føroyingar høvdu serligan áhuga fyrri hesum arbeiðum og virkaðu dúgliga fyrri, at hesar gávurnar gjørdust kendar í oyggjunum; ein av teimum ídnastu var Jens Davidsen (1803-1878), sum arbeiddi á amtsskrivstovu í Havn, og sum eisini var umboðsmaður hjá hesum felag í Føroyum. Jens Davidsen stóð javnan í brævaskifti við C. C. Rafn, professara, sum var skrivari hjá oldskriftfelagnum, og sum gjøgnum hetta arbeiðið hevur fingið serligan áhuga fyrri føroyskum fólkaminnum og føroyskum mál.

Davidsen skrivar m.a. til Rafn og sigur honum, hvussu trupult tað er at fáa nakað til lesnað í Føroyum; sambandið við Danmark er so vánaligt, bókur eru so dýrar, og hjá teimum prestum ella embætismönnum, sum eiga sløð av bókum, er savnið so lítið, at tað so at siga bert viðvíkiri teirra egna arbeiði. Eisini skrivar hann í sama brævi, at Müller, skipari, og hann saman við øðrum monnum hava stovnað eitt *lestrarfelag*, men ætlanin hjá teimum annars er at fáa í lag eitt bókasavn við fastari skipan, og biður hann tí Rafn, professara, sum er so væl kendur við vísindamenn og aðrar lærdomsvinir um at hjálpa teimum við einum slíkum savni.

At Rafn, professari, var hugaður fyrri einum slíkum tiltaki, var væntandi, og longu í 1827 sendir hann tey fyrstu bindini til Føroya, ætlað til nýggja bókasavnið. Tað eydnaðist honum at vekja hugin hjá øðrum monnum fyrri sakini, og í teimum fyrstu árunum kemur húsurnin av bókum sendandi sum gáva.

Tey bæði fyrstu árin vóru soleiðis latnar 1868 bókur sum gávu til savnið. Öll hesi bindini vóru í fyrstu syftu goymd á amtsskrivstovu í Havn, og her man ivaleyst vera rætt at nýta orðið *goymd*, til plássid var so mikið lítið, at meginparturin varð lagdur niður í kistur ella á einhvønn annan hátt beindur burtur, soleiðis at ógjørligt var at læna bókurnar út undir slíkum korum.

Fyrri teimum, ið høvdu áhuga fyrri savninum ella vardu av tí, var tað eyðsælt, at nógv ráddi um at fáa eina betri skipan í lag, og á *ólavssøku 1828*, v.p.o. í ár fyrri 170 árum síðan, tá ið embætismenninir, sum síður var, hittust í Havnini, varð viðtikið eftir áheitan frá Tillisch, amtmanni, at stovna *Færø Amtis Bibliothek*, at royna at skapa figgjartlig grundarlag fyrri rakstrinum av savninum og at fáa bygt eini bókasavns-hús.

Í sama ári vóru fyriskiparir gjørdar fyrri savnið, hesar vóru staðfestar 5. november 1828, sum síðani hevur verið roknadur sum stovningardagur bókasavnsins. Embætismenninir lótu nakað av peningi árlig til

rakrin, og frú Løbner, kona fyrrverandi amtmansins, sýndi vælvilid sína fyrri hesum máli, við tað at hon gav eitt hóskað grundstykki, 16 alin langt suður og norður, og 10 alin breitt eystur og vestur, í vestara enda av Quillingsgarði, umframt tað var so mikið av peningi fingið til vega - kongur hevði latið 500 ríkisdálar silvurvirði úr jarðbókagrunninum - at gjørligt var at fara undir nýggju bókasavns-húsin, sum longu vóru liðug í oktober 1829 - 50 m² til støddar.

Tað má sigast at vera eitt satt bragd, at tað eydnaðist hesum monnum eftir gott og væl trimum árum at leggja stöðid til eitt slíkt *savn við egnum húsum* og við eini skipan, sum gav lyfti um eitt gott bókasavnsarbeiði í framtíðini. - Umstøðurnar, hetta fyrsta føroyska bókasavnið hevði at virka undir, vóru smáar, men bókasavnið var komið, og tað vóru teir einstaku persónarnir, ið settu sín dóm á hetta virksemi. Virðingin fyrri bókasavninum var tó ikki altíð so stór. Í langar tíðir vóru eingir pengar hvørki til bókakeyp ella til umvælingar av húsinum, so neyðugt var við hvørt at selja tvítek, so at torv kundi keypast at hita húsin upp við.

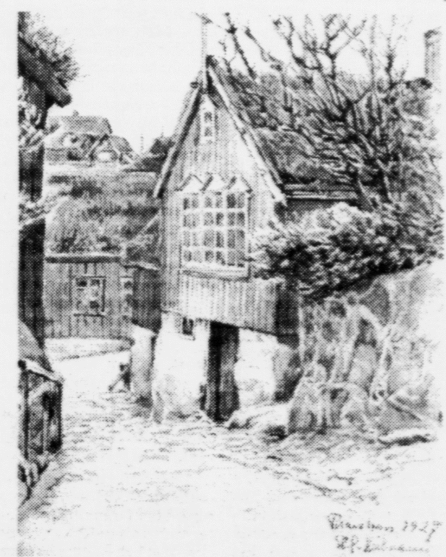
Tá ið Jens Davidsen, sum hevði verið bókafevndur øll árin, doyði í 1878, var eingin sum hevði umorgan fyrri bókasavninum meira. Tær bókurnar, ið vóru givnar savninum, vóru lagdar til viks óinnbundnar, og tá ið heldur ikki fór at

verða gjørligt at fáa bókasavnið so mikið av peningi til vega, at húsin kundu verða umsitin, samtykti stýrið fyrri savnið at leiga ein part av húsunum út til sparikassan, sum hevði tilhald har til 1905, tá ið sparikassin fekk sín egnu bygning.

Í 1920 átti savnið einar 8-10.000 bókur; tað fekk tá játtaðar 3.500,- kr. frá lögtingi, kommunu og stati, og í Føroyum búðu tá umleið 10-15.000 fólk.

Um hetta mundið - 1920 - verður M. A. Jacobsen (1891-1944) settur sum bókafevndur. Løgtingið hækkað studingin til bókasavnsraksturinn kr. 2.000 árliga og Havnar kommuna segði seg vilja lata kr. 1.000 umframt útlánshøli. Sjálvt útlánið var tá flutt út á Reyn í tey gomlu fúthúsin, meðan lesistovu og goymslan framvegis vóru verandi í teimum gomlu húsinum í Quillingsgarði. Tær figgjartligu umstøðurnar vóru soleiðis munandi batnaðar.

Tá ið bókasavns-húsin á Debesartøð vóru tikið í brúk á vári 1931, komu arbeiðsumstøðurnar sjálvsagt at vera heilt øðrvísi. Alt bókasavnið varð aftur savnað saman undir einum taki. Allar tær bókur, ið áður høvdu verið beindar burtur, vóru settar upp á hillar, og gjørligt var at skipa bókasavnið sum almenn bókasavn aðrastaðni við útlánið, lesistovu og goymslu - og í okkara føri eisini við eini serstakari Føroya-deild.

Quillingsgarður

1998

Síðani fyrst í tríatiárunum hava hesi søguligu bókasavns-húsin í Quillingsgarði verið á privat- og húsavnið, karmarnir eru broyttir og húsin hava verið umvæld og umbygd fleiri ferðir síðani. Nú møguleikin er til staðar, eigur av álvara at verða umhugsad, um vit ikki eiga at reisa hesum undangongummonnum á bókasavns-økinum ein virðiligan minnisvarða við at varðveita hesi húsin, og seta tey aftur í sitt upprunliga snið.

Á Føroya Landsbókasavni 2. juni 1998

Martin Næs, landsbókavørður

Keldur:
M. A. Jacobsen: Føroya Amts Bókasavn 1828-1928. Tórsh. 1929
Sverri Fon: Mentunarstovnar (i Føroyar, bd.II. Keyphn. 1958)
Martin Næs: M. A. Jacobsen og bókasavnið (i Hvø eigur flaggknappin. Tórsh. 1995)
Martin Næs: Føroya Landsbókasavn 165 ár (Hvø eigur flaggknappin. Tórsh. 1995).